

SZÉKELYFÖLD ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA, MAROSVÁSÁRHELY

Székelyföld Erdély egyik térsége, ami alatt a székely székek területét kell érteni. A székelyek magyar tudatú és magyarul beszélő népcsoport. Székelyföld területe 13 és 12 ezer km² közé tehető, mai területén nagyjából 810 ezer lakos él. Románián belül Hargita, Maros, Kovászna, Bákó, Brassó és Neamț megye egy része alkotja. A Keleti-Kárpátok középső és délkeleti vonulatai mellett az Erdélyi-medencét foglalja magában. Két legjelentősebb folyója az Olt és a Maros. Jelentősebb tavai a Gyilkos-tó, a Szent Anna-tó és a Medve-tó. A mai értelemben vett Székelyföldön 18 város és 134 község van. A Kárpátoknak két vonulata is áthalad itt. A két hegylánc között olyan medencék bújnak meg, mint a Csíki-medence vagy a Gyergyói-medence. Az I. világháborúban elszenvedett magyar vereség következményeként a trianoni békeszerződés után Székelyföld Románia része lett. Az 1940-es második bécsi döntéssel kis időre visszakerült Magyarországhoz, ám az 1947-es párizsi békeszerződéssel újra román fennhatóság alá került.

A Tisza legnagyobb mellékfolyójának számító Maros partján találjuk **Marosvásárhely** városát, ami a székelyföldi települések közül az egyik legrégibb település, hisz már a 11. század végén említik Új Székely-Vásárhely néven. Ebből következik, hogy ekkoriban – és még évszázadokon át – a vásáraitól volt legfőképpen híres, de sok minden másról is. Az erdélyi fejedelemség fennállása idején például számos – közel negyven – országgyűlés színtere volt a város, 1876-ig Marosszék központja, majd az egyesített Maros-Torda vármegye székhelyévé lesz. Hogy méltóvá váljon e ranghoz az akkori polgármestere, Bernády György alig több mint tíz év alatt, 1902-től 1913-ig teljesen átformálta, modern európai várossá avatta. A népies ízléssel keveredő szecesszió jegyében ekkor épült szinte minden komolyabb közintézménye. A szocialista fejlesztések révén jelentősége még tovább növekedett az 1950-es évektől, melynek mellékhatásaként meg is duplázódott a lakossága. Míg 1959-ig csak 70 ezren éltek itt – javarészt magyarok – a szisztematikus román betelepítések eredményeként immár 150 ezer embernek az otthona. Azonban, hogy mindezek velejárójaként mégse egy betondzsungel maradjon meg bennünk, arról a panelgyűrűbe vont belváros gondoskodik. A hosszan elnyúló főtér, a *Rózsák tere* elején egymást csodálja a magyar szecesszió két felülmúlhatatlan alkotása, az egykori *Városháza* és a *Kultúrpalota*. Nemcsak térben és születési időben állnak közel egymáshoz, stílusuk alapján akár testvérek is lehetnének, hiszen a szüleik is ugyanazok voltak: megrendelőként a város első embere, illetve tervezőként a város más részein is nyomot hagyó építészpáros, Komor Marcell és Jakab Dezső. A valahai városháza a megyei előljáróság, míg a másik továbbra is a kultúra fellelője. A benne lévő hangversenyterem mellett utóbbinak a Tükörterem a legfőbb látványossága, ami régebben fényes fogadásokat fogadott be, míg manapság elsősorban diplomáciai események színtere. Fontos megjegyezni, hogy korábban itt székelt az Állami Székely Színház is, ami 1973-tól már egy modern épületbe költözött. Nem úgy a *Teleki Téka*, azaz a híres könyvtár, amit Teleki Sámuel gróf már eleve a mostani helyén

alapított, illetve rendezett be. A tudós kancellár hatvan évnyi módszeres gyűjtés hozadékát hagyta városára 1802-ben, és már életében közkönyvtárrá formálta a mintegy negyvenezer kötet számláló anyagot, amibe később beleolvadt másik négyszáz év termése, azaz a református kollégium kétszer akkora könyvállománya. Hogy csak egyetlen kincset érő kötetet emeljünk ki a több, mint százezerből: itt van elhelyezve Kőrösi Csoma Sándor tibeti-angol szótára is.

A 17. század elejéről való, pontosabban akkor átépített vár sarkában áll Marosvásárhely kétszáz évvel korábbi, 14. században gyökerező *református temploma*, ahol összesen harmincnyolcszor tartottak zsinatot, avagy országgyűlést és ahol Torda után újra kihirdették a felekezetek egyenlőségét, illetve egy másik alkalommal II. Rákóczi Ferencet Erdély fejedelmévé választották. Ha csak az 1571-es és 1707-es esztendőkre jeles és jelentős eseményeit vesszük, már akkor joggal kivívna kitüntető figyelmünket a vár eme nagyhírű részlete, ám maga az építmény is említésre méltó, hiszen két eltérő korszakot és stílust őriz ugyanazon falak között.

Torma Luca, Kindl Anna, Magyarai Zsolt 9.a

HARGITA HEGY

A legendák s néphagyomány szerint az Attila halála után ide menekült hunok vezérének a neve, ezért a Székelyek Szent Hegyeként is említik.

A Hargita a Keleti-Kárpátok vulkáni vonulatának (Kelemen-Görgény-Hargita) része.

A hegység hossza a gerincvonalon 70 km, szélessége 20–25 km. Három részre tagolódik: Északi-Hargita, Központi-Hargita és Déli-Hargita.

A felszálló légtömegek miatt aránylag kevés az évi napsütéses órák száma, az évi átlaghőmérséklet 2 °C.

Legmagasabb csúcsa a Hargita (1800 m).

KISBACON

1567-ben Kis Baczon néven szerepel. A Fenyő-patak völgyében az egykori vasbánya és vasolvasztó ipartörténeti emlék, 1831 és 1849 között üzemelt.

Itt öntötte ágyúit Gábor Áron. (1992-ben 557 lakosából 1 román kivételével mind magyarok voltak.)

ILLYÉSFALVA

Nevét a település fölött emelkedő magaslaton álló református templomának középkori védőszentjéről, Illés prófétáról kapta.

Területe ősidők óta lakott. Határában a Kerekvas nevű helyen bronzkori telep volt. A falut 1332-ben "villa Helye" néven említik először. Lakói a sorozatos támadások ellen templomukat várszerűen erősítették meg. 1612-ben a szászok sikerrel ostromolták, ezután egy külső védőfalat is kapott. 1658-ban a törökök megostromolták és csellel bevették, védőit levágták vagy rabságba hurcolták. 1735-ben

a falut helyreállították, 1738-ban földrengés rongálta meg, ezért 1782 és 1785 között teljesen átépítették. 1802-ben, 1940-ben és 1977-ben ismét földrengés érte. Harangtoronyát 1812 és 1818 között újjá kellett építeni. 1940-ben a délkeleti, 1977-ben a délnyugati saroktorony omlott le, falai súlyosan megrongálódtak, csak kevés maradt meg belőlük. A település 1578 és 1870 között mezőváros, 1870 és 1876 között törvényhatósági jogú város volt. 1910-ben 1354 magyar lakosa volt, 1992-ben 996 lakosából 978 magyar, 17 román, 1 német volt. A trianoni békeszerződésig Háromszék vármegye Sepsí járásához tartozott.

Látnivalók:

- Református és római katolikus templom
- A 18. századi Bornemissza-kúria ma iskola
- Mikszáth és Jókai szobor is van, mindketten a település országgyűlési képviselői voltak.

Ujfaludi Zora 11.a

Lepold Anna, Kotormán Réka

SZATMÁRNÉMETI:

Anonymus is említette egy elbeszélésében.

Árpád-kori várát a tatárok 1241-ben lerombolták. Szatmár és Németi a szatmári várral együtt a tatárjárás után nem sokkal újjáépült. 1247-ben István (ifjabb király) itt alakította ki székhelyét. Több király is megerősítette a szatmári polgárok szabadságlevelét. 1460-ban Szatmár ismét királyi birtok volt. 1661-ben a törökök pusztították el. A 18. században teljesen lerombolták: nyoma sem maradt. 1711 ápr. 30-án a Vécsey-házban írták alá a Rákóczi szabadságharcot lezáró szatmári békét. 1970 május 14-én a Szamos áttörte a töltés és hatalmas árvíz lett. (1987. január 15-én az Unio bányagépgyártó üzem mozdónyszerelő részlegének összedőlt az épülete a hó súlyától, sokan meghaltak.) (1989. március 11-én a 15 éves Pécsi Norbert Artúrt kerékpározás közben agyonlőtte egy román határőr.)

Látnivalók:

Szatmárnémeti Római Katolikus

Székesegyház

Dacia szálló

Városháza

Református “Láncos” Templom

Színház

Tűztorony

Csizmadia-szín

Igazságügyi palota

Dinu Lipatti filharmónia

Vécsey-palota

Püspöki palota

Zárdatemplom

Talmud Tora imaház

Kossuth kert

Kálvária templom

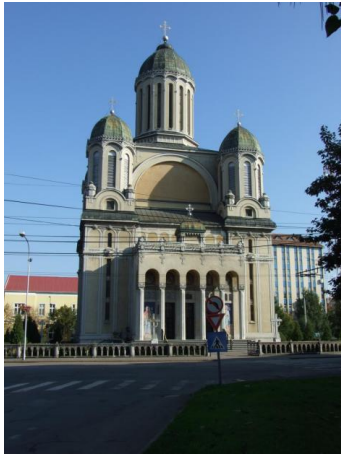
Városi közfürdő

Hildegárda templom

Ortodox katedrális

Magyar görög katolikus templom

Vasútállomás

Károlyi-ház

Szakszervezetek művelődési háza

Fehér ház

NAGYKÁROLY:

Az 1400-as években Károlyi Simon kezdte nagyobb településsé fejleszteni. 1526-ban a várból indult el Károlyiak bandériuma a mohácsi csatába. A 17. században a császári katonaság többszöri pusztítása nyomán népessége megcsappant. 1711-ben Károlyi Sándor és Pálffy János itt kezdték meg a tárgyalásokat a szatmári békéről, a béke után Károlyi megkezdte a város újraneépítését. 1765-ben gyógyszerárát, 1725-ben pedig a piaristák gimnáziumot alapítottak. 1871-ben elkészült a Nagykárolyt Szatmárral és Debrecennel összekötő vasútvonal. 1887. május 6-án a város nagy része leégett. A román hadsereg 1919. április 18-án vonult be. 1923-ban megszüntették a piarista gimnáziumot, helyette felállították a román-német gimnáziumot. 1930-ban román tanítóképző is létesült. 1926-ban elveszítette megyeszékhelyi rangját és Szilágy megyéhez csatolták. 1944. október 25-én vonult be a román és szovjet hadsereg. 1995-ben kapott municípiumi rangot.

Látnivalók:

Károlyi kastély

a volt Piarista templom

piarista gimnázium

Református templom

Görög katolikus templom

Ortodox templom

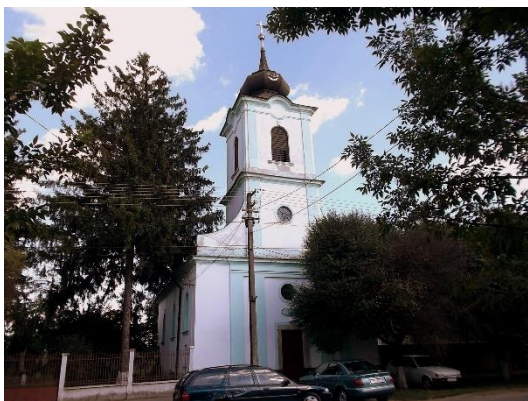
volt Vármegye háza

Arany szarvas fogadó

Evangélikus templom

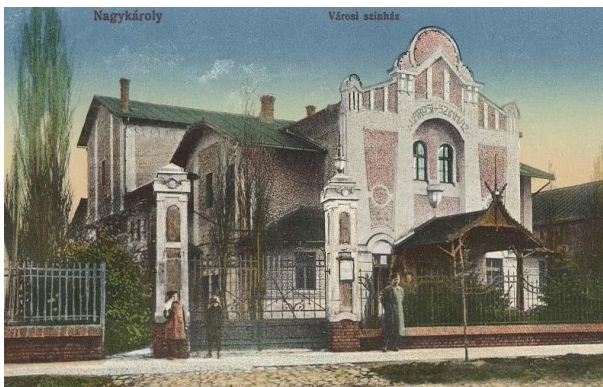
Nagy zsinagóga

volt zárda, leánypolgári és Melinda-árvaház

Színház

Kaffka Margit szülőháza

Városháza

ÉRMELLÉK: Bihar és Szilágy megyék köze, a Kraszna és Berettyó folyók köze. Híres bortermelő vidék. Székelyföld és Kalotaszeg mellett itt él még nagyobb tömbben magyarság. Ezen a vidéken született többek között Kölcsey Ferenc és Károlyi Gáspár is.

Lepold Anna, Kotormán Réka 9.a

Kézdivásárhely

Az egykori ősi székely szék Kézdiszék központja, ma Erdély legkeletibb magyar többségű városa. A Kovászna megyében, Feketeügy folyó völgyében fekvő város megőrizte székelységét, 20 ezer lakosa közül még most is 91%-a magyar.

A városban már a római korban is vásár működött, amelyet időnként az Ojtozi-szoros felőli betörések pusztítottak.

Feljegyzések szerint 1427-ben emelte királyi várossá Luxemburgi Zsigmond ekkor még Torjavárost. A vásárokat azért tartották itt, mert az a felsőháromszéki-medence központjában, öt irányból jövő utak találkozásánál feküdt, így alkalmas volt a vásártartásra.

1562-től a várost már biztosan mai nevén említették, nevéből a Kézdi szó feltehetőleg a Százkézdről érkező székelyekre utal.

Bár középkori okmányokban soha nem nevezték céhes városnak, mégis a lakosság munka- és értékrendjét évszázadokon keresztül határozták meg a céhszervezetek. Céhes kiváltságlevelet a

16. második felében a Báthoriaktól, a 17. század első felében Rákóczitól nyertek. A céhek közül kiemelkedőek voltak a tímárok, a vargák, a fazekasok és a cipészek

Az 1848-49-es szabadságharc idején itt öntötte az ágyukat Gábor Áron, ennek állít emléket az 1971-ben felállított szobra a főtéren. Az egykori városháza épületében lévő Incze László Céhtörténeti Múzeumban akár az utolsó megmaradt Gábor-Áron féle ágyú másolatát is megtekinthetjük.

A város még nevezetes egyedülálló szerkezetéről is. A vásár szabta meg a házak elhelyezkedését, így egy nagy udvarteres rendszer alakult ki. Ma több, mint 70 tér található a főtér körül.

Végezetül, Kézdivásárhelytől nem messze remek kirándulási lehetőségeket találhatunk

Ilyen például a szén-dioxidot kibocsátó Büdös-barlang, amelyet a helyiek már évszázadok óta gyógyító hatásaiért látogatnak, valamint Bálványosfürdő.

Megnézhetjük a vulkáni kráterben fekvő Szent Anna-tavat vagy akár az ikerkráterben fekvő Mohos tőzegláp különleges növény- és állatvilágát is.

Szabó Máté 11.a

Csíksomlyó

- Csíksomlyó egykor önálló község, 1959 óta Csíkszereda településrésze, Romániában, Hargita megyében.
- A katolikus vallású székelyek híres Mária-kegyhelye, búcsújáróhelye és szellemi életének több évszázados központja.
- Minden pünkösdkor itt zajlik a híres csíksomlyói búcsú.
- A falu Csíkszereda központjától 3 km-re északkeletre, a Somlyó-patak völgyében települt.

Csíksomlyói kegytemplom:

- A csíksomlyói kegytemplom és kolostor a magyarság egyik legnagyobb zarándokhelye és kultúrtörténeti emléke.
- A csíksomlyói kegytemplom és kolostor története a 15. századig nyúlik vissza. Ekkor telepedtek le itt a ferences szerzetesek, akik 1442 és 1448 között felépítették az első gótikus templomot és az ugyancsak gótikus kisméretű kolostort. A templom felépítéséhez Hunyadi János is hozzájárult a török elleni győzelméből szerzett zsákmányból. A templomot, Sárlos Boldogasszony tiszteletére szentelték fel, ez ma is a templom búcsúnapja. Ebből az első kolostorból mára mindössze egy portálé és egy pinceablak maradt fenn.
- A templomot és kolostort erős kőfallal vették körül, ahová a következő századokban a környék népe az ellenséges betörésekkor menekült.

Salvator-kápolna:

- Az erdélyi Kissomlyó-hegyén található három kápolna közül a legrégebbi és művészeti szempontból a legértékesebb a Salvator-kápolna, ahová a Jézus-hágóján, a Keresztúton haladva érkeznek meg a zarándokok.
- A latin salvator szó jelentése magyarul: megváltó.
- A Kissomlyó-hegy tetején és a Nagysomlyó-hegy lábánál lévő imahely a nép nyelvén Silator-kápolna néven ismeretes.
- Építéséről nincsenek hiteles adatok. Losteiner Leonárd a ferences rend krónikása szerint: „Capistrán és a Nagy Hunyady 1456-ban a Megváltó átváltozásának napján, augusztus 8-án, a Salvator nevét segélyül hívva nyerték meg a csatát”, vagyis minden bizonnyal az 1456-os nándorfehérvári győzelem emlékére épült.
- A kápolna eredetéről egy másik hagyomány is fennmaradt, mely szerint, Szent István első magyar király építette 1002-ben, a Gyula fölött aratott győzelem emlékére. Ez azonban történelmileg nem igazolható.

Zelei Anna, Kasza Evelin 9.a

Medve-barlang

A kiskohi barlang nevét a 15 000 évvel ezelőtt itt élt barlangi medvefaj után kapta. Kialakulása nagyjából 200 millió évvel ezelőtre tehető.

Története szerint a barlang száját leomló sziklatörmelék zárta el, a száznál is több bent rekedt medve egymást falta fel éhségében. Egy kiskohi márványkitermelő bányász fedezte fel robbantás során a nyílást, mely az évezredes események színhelyére vezette 1975 szeptemberében. Néhány nap múlva ereszkedett le a Speodora amatőr barlangászcsoporthoz, mely az első feltárási bejárást megkezdte. Öt esztendőn át folytatták a tudományos vizsgálatokat a mintegy másfél kilométeres járatrendszerben. Az 1980-ban nyilvánosság előtt is megnyitott Medve-barlang kétharmada a nagyközönség számára is látható, a többi része kutatási terület.

Hossza kb. 1500 méter, ebből mintegy 800 m kiépített és látogatható. A hőmérséklet a barlangban állandó 10 C fok. A három folyosó és négy teremre tagolt felső szinten barlangászati múzeum (Emil Racovita neves barlangkutató emlékét idézve), néprajzi gyűjtemény és a Csontok termében a csontmaradványok tekinthetőek meg egy 45 perces vezetés keretében. Már 10 000 éve kihalt barlangi medvék csontvázai láthatóak utunk során, köztük teljesen épen maradt is akad, ilyenből a világon eddig csak négyet találtak.

A művészi világítással ellátott lépcsőkön és hidakon sétálva páratlan szépségű cseppkőképződményekben gyönyörködhetünk, melyeknek érdekes színvilágát a föld réz és vastartalma adja. A cseppkövek mintegy 55 000 évesek, de napjainkban is folytatódik a képződés. Az álló- és függőcseppkövek közül jellegzetes a Gyertyák járatában, a gyertyaszerű formáció, valamint egy barlangból kimászó medvére hasonlító cseppkőalakzat. Nagy érdeklődés övezi a kiskohi barlangot, évente 200 000-en látogatnak el ide.

